WIKIPEDIA

America del Sud

Tièra de 1000 articles que totas las Wikipèdias deurián aver.

L'America del Sud.

L'America del Sud (var. **America dau Sud, America deu Sud**) es una partida del continent american o, segon certans geografs, un continent a despart, entre l'ocean Atlantic e l'ocean Pacific.

L'America del Sud a una superfícia de 17 840 000 km², per la màger part dins l'emisfèri sud. Fa solament tres milions d'ans que foguèt restacada a l'America del Nòrd, un periòde recent a l'escala geologica. Los Andes foguèron tanben formats a aquela epòca.

Los païsatges de l'America del Sud son variats. S'i pòt trobar de nautas montanhas, coma los Andes, de selvas tropicalas (coma la selva pluviala atlantica e la selva pluviala amazoniana), de regions semideserticas (coma lo *sertão* brasilièr), de savanas (coma la region brasilièra del *cerrado*), de desèrts (coma los d'Atacama o de Patagònia) e mai de glacièrs (coma lo glacièr Perito Moreno, en Argentina).

Lo portugués i es la primièra lenga, que la populacion totala de Brasil representa 51% de la populacion totala de l'America del Sud.

Geografia

Imatge satellit de l'America del Sud

L'America del Sud constituís la màger part australa de las tèrras emergidas de çò qu'es generalament designat coma lo Mond Nòu, l'emisfèri oèst, o las Americas. Se trapa al sud e a l'èst del Canal de Panamà, que travèrsa l'istme de Panamà. Geograficament, gaireben tot lo territòri sudamerican es situat sus la placa sudamericana.

Geologicament, lo continent foguèt restacat a l'America del Nòrd fa solament tres milions d'ans, çò que provoquèt lo grand escambi american. Tanben los Andes son una cadena de montanhas relativament joves e sismicament precàrias, anant del nòrd al sud lo long de la bordadura occidentala del continent ; lo territòri a l'èst dels Andes es principalament cobèrt per la selva tropicala umida, lo vast bacin d'Amazonas. Lo continent presenta tanben de regions pus secas coma la Patagònia Orientala o lo desèrt d'Atacama.

Lo continent sudamerican compren tanben de nombrosas illas, que fòrça d'entre elas apertenon als païses del continent. Fòrça illas de Caribas (las Antilhas) son situadas sus de la placa cariba. Aruba, Barbados, Trinitat e Tobago son situats sul replanat continental sudamerican. Las Antilhas Neerlandesas e las dependéncias de Veneçuèla son localizadas al nòrd del continent. Geopoliticament, las illas Estats e los territòris d'otramar de

la Cariba son generalament considerats coma una part d'America del Nòrd. Las nacions d'America del Sud que bòrdan la Mar Cariba: Colómbia, Veneçuèla, Guyana, Surinam e Guaiana – forman l'America del Sud cariba. Las autras illas son las Galapagos, l'Illa de Pascas (en Oceania mas dependenta de Chile), l'illa Robinson Crusoe, l'illa de Chiloé, la Tèrra del Fuòc, e las Illas Malvinas.

Patagònia (Argentina).

Recòrds

Se tròba en America del sud:

- Las mai nautas casudas d'aiga, Salto Angel,
- Lo flume amb lo debit mai grand del mond, Amazonas,
- La cadena de montanhas mai longa, los Andes,
- Lo desèrt mai sec, lo desèrt d'Atacama,
- la via de camin de fèrre mai nauta, Ticlio,
- la capitala mai nauta, La Paz,
- lo lac navegable mai naut, lo lac Titicaca,
- la vila mai australa, Puerto Toro.

Los Andes

Un riu dins la selva amazoniana